

**ERNEST XEMINGUEY NASRIDA INSON VA TABIAT MAVZUSI,
MANZARANING O'ZIGA XOS IFODASI**

Imamova Gulrux Latifovna

BuxDU mustaqil izlanuvchisi

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada Ernest Xeminguey nasrida inson va tabiat mavzusi, manzaraning o'ziga xos ifodasi ilmiy – nazariy tahlilga tortilgan.*

***Kalit so'zlar:** adabiy aloqalar, adabiy ta'sir, badiiy obraz, kitobxon munosabatlari, dunyo xalqlari, ohang va ranglar, sadoqat tuyg'usi, zamon va makon, adabiy o'xshashlik, adabiy ta'sir, ekstensivlik, an'ana va h.*

Ijodkorlar o'rtasidagi adabiy aloqalar va adabiy ta'sir, ushbu jarayonning rivojlanish tarixi, taraqqiyot xususiyatlari va poetik qonuniyatlarini aniqlash, muayyan yozuvchi ijodining dunyo adabiyotidagi g'oyaviy, badiiy, estetik mavqei va qimmatini belgilash, badiiy sintez, mushtaraklik va individual mahorat qirralarini ochish, muallif va badiiy obraz, kitobxon munosabatlari, dunyo xalqlarining hayotga ijtimoiy munosabati, axloqiy qarashlar tasviri masalalari tadqiqiga qiziqish yanada kuchaydi. Inson qalbini, uning dardu tashvishlarini, xalqning orzu-intilishlari, Vatanga muhabbat va sadoqat tuyg'usini betakror so'z, ohang va ranglarda tarannum etuvchi turli zamon va makonda yashovchi adiblar ijodi misolida qiyosiy tadqiq qilish davr talabiga aylanib bormoqda.

Mamlakatimizda keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilayotgan bugungi kunda barcha sohalar kabi qiyosiy adabiyotshunoslik ham davr talabiga muvofiq tadqiqotlar bilan boyitilib, uning ilmiy-nazariy va amaliy-konseptual asoslarini mustahkamlash ustuvorlik kasb etmoqda.

Adabiy mushtaraklik, adabiy o'xshashlik, adabiy ta'sir, ekstensivlik, an'ana va novatorlik kabi masalalarning konkret yozuvchilar ijodi misolida tadqiq etilishi

jahon adabiyotining ta'siri voqelanayotgan bugungi kunda o'ta dolzarblik kasb etadi. Mana shu dolzarb masalaning tadqiqi milliy adabiyotni taraqqiy etishiga yordam beradi. Shu asnoda Ernest Xeminguey ijodini o'rganish alohida ahamiyat kasb etadi.

Dunyo adabiyotida o'ziga xos adabiy tajriba egasi Xemingueyning badiiy uslubi romantizmdan realizmga qadar rivojlandi.

Ijtimoiy jihatdan aniqlangan personajlarni yaratish orqali Ernest Xeminguey ularning umuminsoniy mazmunini ta'kidlaydi. Xeminguey ijodida oddiy odamning kundalik hayotida g'ayrioddiy narsalarni izlash rus mumtoz adabiyoti an'alariga mos keladi. Xeminguey "qahramonni, adibning o'z so'zlariga ko'ra, yetti suvda yuvilgan bo'lsa ham, ingliz odamidan yuvib bo'lmaydigan milliy tarixiy barqarorlik tamoyili bilan kitobxonni qiziqtiradi". Xemingueydan kelib chiqqan mumtoz an'ana milliy xarakterning tabiat boyligi, axloqiy tuyg'u saxiyliigi, romantik kayfiyat bilan bog'liq tomonlarini tasvirlashda eng yorqin namoyon bo'ladi.

Xeminguey asarlaridagi estetik vaziyat ham tabiat olam bilan muloqotdir. Ammo adib uchun bu muloqot nafaqat estetik zavqdir. Tabiat, ayniqsa Markaziy Angliya, ular uchun yozuvchilar tomonidan ochiq, ishqiy ishtiyoq bilan ifodalangan - Vatan tuyg'usi.

Xeminguey axloqiy tuyg'u pokligi bilan chambarchas bog'liq bo'lgan she'riy sezgirlikni inson shaxsiyatining ma'naviy boyligining mezoni deb bilgan va shuning uchun har doim o'z qahramonlarini tabiatga, uning go'zalligiga bo'lgan munosabati orqali sinab ko'rgan. Tabiat bilan hayajonli uyg'unlik faqat oddiy

inson va olijanob muhitdan kelgan romantiklar uchun mumkin deb hisoblaydi,- adib.

Tabiat go'zalligi va tarovatiga sezgirlik Xeminguey axloqiy tuyg'u pokligi bilan chambarchas bog'liq bo'lgan estetik sezgirlikni inson shaxsiyatining ma'naviy boyligining mezoni deb bilgan va shuning uchun har doim o'z qahramonlarini tabiatga, uning go'zalligiga bo'lgan munosabati orqali sinab ko'rgan. Tabiat bilan hayajonli uyg'unlik faqat oddiy inson va oliyanob muhitdan kelgan romantiklar uchun mumkin deb hisoblaydi,- adib.

Xeminguey hikoyalaridagi manzara eng muhim xarakteristik elementdir. XX asr ijodkorlari Xeminguey manzarasi an'anasini meros qilib oladi. Yozuvchilarni birlashtirgan asosiy narsani qayd etamiz; tabiat obrazlarining psixologik, xarakterologik mohiyati; ularning manzaralari personajlarning eng murakkab ichki holatlarini, qalbning eng nozik harakatlarini ifodalashga qodirlikdir.

Xeminguey ijodiy uslubining ba'zi xususiyatlari: lirizm elementi, tamoyillari, manzarali va sinkretik obrazlilik, til xususiyatlari va boshqa xususiyatlar yozuvchini XX asr realist ijodkorlarining salafiga aylantiradi, tabiat va inson tasviri uning ijodida romantik va impressionistik tendensiyalarda namoyon bo'ladi.

"Chol va dengiz"da qahramonlarning axloqiy-psixologik mohiyati muhim. Ularning axloqiy mohiyatiga ko'ra, tabiiy ravishda yashash qobiliyati, yerning o'zi sharbatlari bilan oziqlanishi, turli ijtimoiy tabaqalarga mansub odamlar tasvirlanadi.

Yozuvchilarning manzaralarini tabiatni chuqur bilish, aniqlik va haqiqiylik birlashtiradi, shu bilan birga ular doimo hissiy rang-barang va psixologik

ekspressivdir. XX asr nosir va shoirlari ijodida tabiat inson bilan bir xil ahamiyatga ega, garchi bu ahamiyatning namoyon bo'lish darajasi har xil bo'lsa ham.

XX asr yozuvchilari tabiat falsafasini tushunishda Xeminguey bilan juda ko'p umumiyliklarga ega. Xeminguey va uning izdoshlarini "inson va tabiat" muammosini hal qilish va romantik ilhomlanish daqiqalarida o'lik odam va o'lmas tabiat o'rtasidagi "munosabatlar" da uyg'unlikka erishish haqidagi pessimistik nuqtai nazar birlashtiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Xolbekov M. Modernizm. Jahon adabiyoti.2015, T:; .-№5- B-128.
2. G'aniyev I.O'lmas meros,ulug' ogohlik. .Jahon adabiyoti adabiy-badiiy, ijtimoiy-publitsistik jurnal. T.2022 yil №3 B-109.
3. Qahramonov Q.Badiiy tafakkurdagi evrilishlar [\\Jahon](#) adabiyoti.2009.-T:; .№3- B-137.
4. Qosimov U., Xidirova M, Qodiriy va Sholoxov. Qiyos va talqin. [\\Jahon](#) adabiyoti.2022. T:; . №1- B-183.
5. <https://cheloveknauka.com>.